ДА НЕ ОСЪЖДАМЕ СТРОГО БЛИЖНИТЕ И КАК ДА ПРЕОДОЛЕЕМ ТАЗИ СКЛОННОСТ

От самолюбието и самомнението у нас се поражда и друго зло, което ни причинява вреда, именно строгият съд и осъждането на ближния, след което ние не го считаме за нищо, и при случай го презираме и унижаваме. Този лош навик произхожда от гордостта. От нея се храни и расте, и, обратно, той я храни и увеличава. Защото, след всяко действие на осъждане, нашата гордост се повишава, поради самочувствието и самоуслаждането, които съпровождат това действие.

Като се надценяваме и като мислим за себе си високо, естествено е, че ще гледаме отвисоко и на другите, осъждаме ги и ги презираме, понеже ни се струва, че сме далеч от техните недостатъци. Тук е и всезлобният наш враг, който, виждайки в нас такова недобро разположение, неотстъпно стои наблизо, отваря очите ни и ни учи внимателно да гледаме онова, което правят и приказват другите, за да правим от това заключения, какви са техните мисли и чувства, и по тези предположения да си съставяме за тях мнение, най-често недобро, като превръщаме тази недоброта в закоренял навик. Тези съдии не забелязват и не виждат, че началото на осъждането – подозиране на лошото у другите, се отпечатва в мисълта под действието на лукавия и после то се раздухва от него в увереност, че те наистина са такива, макар в действителност да няма нищо подобно.

Но, брате мой, както лукавият внимателно те следи, за да насади в тебе зло, ти още по-внимателно бди над себе си, за да не попаднеш в мрежите, които той ти хвърля. Веднага щом той ти посочи някой недостатък в твоя ближен, бързай по-скоро да отклониш от себе си тая мисъл. Не ѝ позволявай да заседне в тебе и да се разраства. Изблъскай я навън, за да не остава и следа от нея. Замени я с мисли за добрите качества, които знаеш в този твой ближен и въобще каквито се намират у хората. Ако усещаш още порив да осъждаш, спомни си истината, че на тебе не ти е дадена власт за това, и че ти, присвоявайки си тази власт, сам в този момент ставаш достоен за осъждане не пред немощните човеци, но пред всесилния Съдия на всички – Бога.

Такъв обрат на мисълта е най-силното средство не само за пропъждане на случайно идващите мисли за осъждане, но и напълно да се освободиш от този порок.

Второ, също така силно средство за това е да не забравяш своите собствени слабости, своите нечисти и зли страсти и дела, и съответно на това непрекъснато да поддържаш чувството за своята греховност. И едното, и другото – страсти и страстни дела ще се намерят у тебе не малко. Ако не си се отчаял за своето духовно усъвършенстване и не си махнал с ръка, казвайки: нека става каквото ще, ти не можеш да не се погрижиш да лекуваш тези свои нравствени немощи, които те погубват. Ако свършиш това искрено, не ще ти остане време да се занимаваш с делата на другите и да издаваш за тях съдебни присъди. Защото, когато ще си позволиш това, в ушите ти непрекъснато ще звучат евангелските думи: *Лицемерецо, извади първом гредата от окото си* (Мат. 7:5).

При това трябва да знаеш, че когато съдиш строго за някаква недобра постъпка на ближния, някакво коренче на същата лошавина се намира и в твоето сърце, което поради тази страст те учи да правиш предположения и да ги осъждаш. Лошият човек от лошото съкровище на сърцето си изнася лошо (Мат. 12:35). Напротив, чистото око гледа на делата на другите

безстрастно, а не лукаво. На чистите… очи не е свойствено да гледат злодейство (Авак. 1:13). Затова, когато в теб се яви мисъл да осъдиш другиго за някоя грешка, първо възнегодувай срещу себе си, като извършител на такива дела и виновен за същото. И кажи в сърцето си: „Как аз, окаяният, който имам същия грях и върша още по-тежки прегрешения, ще се осмеля да повдигна глава, за да видя грешките на другите и да ги осъждам?“. Като действаш така, ти ще обръщаш към себе си оръжието, с което лошата мисъл ти внушава да поразиш другиго и ще лекуваш своите собствени рани.

Даже и тогава, когато грехът на твоя брат не е таен, а явен за всички, ти се помъчи да виждаш причината за греховното падение не в онова, което ти внушава страстта за осъждане, а в това, което може да ти посочи братолюбивото към него разположение, и си кажи: понеже този брат има много тайни добродетели, то Бог, за да го предпази от тщестлавие, е допуснал да падне в сегашния грях, или малко време да прекара под тази грозна покривка, за да бъде той и за самия себе си, пред своите очи, като непотребен, и като бъде презиран за това от другите, да придобие плода на смиреномъдрието и да стане още по-угоден на Бога. Така той ще придобие повече полза, отколкото е претърпял вреда. Нека даже нечий грях да бъде не само явен, но и много тежък и да излиза от ожесточено и неразкаяно сърце, ти не го осъждай и тогава, но издигни очите на твоя ум към непостижимите и дивни Божии наредби, и ще видиш как мнозина, които са били преди най-беззаконни, след това са се разкаяли и са достигнали до висока степен на святост, и как, от друга страна, някои, които са стояли на висока степен на съвършенството, са падали в дълбока пропаст. Гледай да не те сполети такова бедствие за осъждането.

Затова стой винаги със страх и трепет, като се боиш повече за себе си, отколкото за другите. И бъди уверен, че всяка добра дума за ближния и радостта за него са в тебе добри плодове и действие на Светия Дух. Напротив, всяка лоша дума и презрително осъждане към него произхождат от твоето злонравие и дяволско внушение. Затова, когато се съблазниш от някоя недобра постъпка на брата си, не давай дрямка на очите си, докато не изгониш от сърцето си тази съблазън и напълно не се примириш с него.

Св. Никодим Светогорец
Стремеж към съвършенство